

MITT LIV MED KAMERAN

Så som jag berättade det en gång på Pensionärsföreningen Club 73 av SPF = Sveriges Pensionärs Förbund.

Här med vissa förtydliganden och tillägg inom parentes (---).

Min vaggga har stått strax norr om Hallandsåsen och både min far och farfar var vagnmakare. Längre tillbaka i mina "anor" har jag aldrig haft tid att forska, men vi har ju alla våra rötter i det gamla bondesamhället och ännu längre tillbaka bland jägarfolket.

En del unga män stannar kvar i sin hembygd, gifter sig med "nabotösen" och slår sig till ro. Det kunde jag också gjort om jag velat. Men jag hade andra planer för mitt liv. Min håg stod i unga dar till affärslivet, men, men jag är född några år för tidigt och skulle ut i förvärvslivet i början på 1930-talet då hela världsekonomin led efter sviterna av börskraschen på Wall Street i New York torsdagen den 25 oktober 1929 och inte blev det bättre efter Kreugerkraschen 1932.

Det var stor arbetslöshet och det var inte annat för mig än att börja hemma på verkstaden. Och vi hade tur. En fruktodlare i Båstad konstruerade nämligen en fruktträdsspruta som skulle köras runt i odlingarna på en "rullebör". En tunnbindare i grannsocknen (Hasslöv) gjorde behållarna för vätskan, M Lundgrens Gjuteri i Halmstad gjorde pumpen och vi fick göra kärrorna och det var order om 50 å 100 åt gången. Detta räddade oss ur krisen, vi som annars mest levde på arbeten åt bönderna, men de hade inte råd till att få gjort något då.

Av en tillfällighet köpte jag en begagnad lådkamera för en femma av en kamrat (Gunnar Gran). Snål som jag alltid har varit började jag att framkalla själv och jag blev så biten av fotograferandet att jag snart köpte en bättre kamera. Jag vill minnas att den kostade en hundralapp och det var mycket pengar på den tiden. Det kunde man nästan få två kostymer för. Ryktet gick vad jag sysslade med och snart fick jag framkalla till bekanta och bekantas bekanta. Så när andra ungdomar åkte ut och roade sig på lördagskvällarna stängde jag in mej i en skrubbe på vinden och ägnade mig åt: min hobby. Det är därför jag inte kan dansa, men jag gör det ändå. liksom Egon Kjerrman sjunger fast han inte kan, När så en kamrat (Gunnar Gran) som drev en liten fotorörelse blev inkallad till militärtjänst övertog jag hans grunkor och en del av hans kunder. Jag registrerade firma och köpte in och sålde film och enklare kameror. Jag inredde en liten butik i en veranda och det gick ganska bra, men jag förstod att jag inte kunde komma längre på egen hand. När det så en söndag kom en pojke som sålde Sydsvenskan köpte jag en och hittade där en annons om en ledig plats hos en fotograf i skånestad. Jag svarade men fick ett artigt brev tillbaka att platsen var tillsatt, men jag önskades en annan bra plats. Brevet var avsänt från Simrishamn och undertecknat Petrus Carlsson.

Något nytt tillfälle kom inte. Däremot kom kriget med den ena inkallelsen efter den andra till militärtjänst. Fast jag tillhörde I 16, Hallands regemente var vi mest förlagda i Skåne. Och det begriper man ju, ty Skåne är ju den bit av Sverige som är mest värd att försvara, men det förstår ju inte nollåttorna i dag. (Med Armens Sjukvårdssoldatskola i botten tjänstgjorde jag under beredskapen

som läkarbiträde på en bataljonsstab, synnerligen intressant och lärorikt.) En dag då vi låg förlagda i Stenestad mitt uppe på Söderåsen kom det ett eftersänt brev hemifrån: Den plats jag sökte för ett år sedan blev ledig den 15 oktober om jag inte fått något annat och vill ha den. Jag störtar mig på närmsta telefon och ringer och bestämmer att jag skall åka dit på söndag och titta på den. Vi skall bara ut på en tvådagarsövning först på fredag och lördag och på lördagskvällen går jag hem till kompanichefen och ber att få skrivet på permissionssedeln. Det gör han gärna bara jag hjälper honom av med stövlarna först. Det tillgick så att han satt på en stol och jag ställde mig med ryggen mot honom, han stack fram sin stövelförsedda fot mellan benen på mig, jag tog tag om hälen och med den andra foten sparkade han mig i baken så jag flög fram en bit med stöveln i handen. Så har jag alltså varit stövelknekt också. Jag tog tåget till Simrishamn på söndagen och så fort jag såg ateljén och arbetsrummen hade jag bestämt mig. Jag måste dit trots att jag blev erbjuden en usel begynnelselö. Men vad gjorde det, huvudsaken att jag fick lära något och vi arbetade nästan natt och dag, men roligt var det.

Nu lite fototeknik och historia. De gamla porträttfotografierna arbetade med stora negativ, minst 9x12 cm och mestadels större och då kunde utföra behövlig retusch på negativet och göra hur många bilder som helst på en enda retusch. Men så var det en dansk ingenjör som konstruerade Polyfotokameran som tog 48 bilder på en glasplåt 13x18 cm. Detta förstorades upp till en kopia 24x30 cm. På dessa små negativ där ansiktena inte var större än en lillfingernagel var det omöjligt att göra någon retusch utan den måste göras på förstoringen. Och så föddes en ny slags retusch, kallad skrapretusch. För mörka partier måste skrapas bort med en mycket vass kniv och för ljusa prickas i med en hård penna. Vi arbetade med pennor upp till 9 H och en penna märkt H är för hård att skriva med.

Denna skrapretusch är synnerligen tidsödande och vi satt ofta, särskilt före jularna, både till klockan 2 och 3 om nätterna och ibland ännu längre och retuscherade. Man var så uppe i detta att när jag åkte hem till mina föräldrar på julafton satt jag på tåget och i tankarna retuscherade mina medpassagerare. (Och var så trött att när gröten serverades på julafton somnade jag, men var ändå uppe på juldagsmorgon och gick i julottan och somnade där också.)

Jag trivdes mycket bra i Simrishamn, både med staden, med Österlen och på min arbetsplats. Jag var som medlem av familjen och såg det som mitt andra hem och höll kontakten med Ebba och Petrus Carlsson så länge de levde. Nu är de borta båda två och huset där ateljén och affären var och jag hade så många roliga minne ifrån är rivet för att ge plats för en bilparkering. "Sic tran'sit glo'ria mun'di".

(Hade jag varit borta från staden en tid inkallad eller på semester och kände lukten från Ehrnbergs Läderfabrik då jag steg av tåget Då kände jag att jag var hemma.)

Trots att jag trivdes så bra i Simrishamn ville jag se något annat också. Jag svarade på några annonser om platser i Malmö, men fick alltid samma svar tillbaka: Platsen tillsatt med kvinnlig arbetskraft. De var nämligen fria från militärtjänst. Men så hörde jag i radio en fredagsmorgon om en plats i Norrköping. På den tiden annonserades de platser som ej kunde tillsättas inom distriktet i radio varje fredag. Jag svarade på annonsen och fick brev att jag skulle skicka betyg och arbetsprov, vilket jag gjorde. Platsen skulle tillträdas den 15 november, men det blev den 15 och jag hörde inget. Den som skulle efterträda mig kunde inte komma för än efter julsäsongen och eftersom jag inget hört lovade jag att stanna där jag var tills min efterträdare kom. Några dagar senare fick jag ett personligt telefonsamtal från Norrköping. Det var denne Fotograf von Arndt som sade: Jag väntade på Er den femtonde, men Ni kom inte och nu förstår jag varför. När jag skrev till Er att Ni fått platsen råkade jag skriva Järnvägsgatan 16 Kristinehamn i stället för Järnvägsgatan 16 Simrishamn och nu har brevet kommit tillbaka med påskrift "Okänd i Kristinehamn": (Och jag som trodde jag var känd överallt.) Ja sade jag. Nu har jag lovat att stanna här över julsäsongen, men vi kan ju återkomma efter nyår om platsen fortfarande är ledig då.

Efter ytterligare några dagar kom en inkallelseorder. Det gällde en månads tjänst som vaktchef på vår fältdepå. Hänvisande till en generalorder från året förut då jag låg vid norska gränsen i Dalsland eller på Dal som de säger där. Då affärsmedhjälpare kunde få tjänstledigt för julhandeln, vilket jag utnyttjade och var hemma i Simrishamn och arbetade ett par veckor. Före julen begärde jag uppskov till de 1 januari och fick beviljat till den 30 december.

På julaftons morgon flyttade jag från Simrishamn hem till mina föräldrar och mina kamrater som jag fått under åren var nere vid tåget och vinkade av mig.

Tredjedag jul ringer Petrus: Nu har det kommit en inkallelse till till dig och jag eftersänder den. Det gällde tre månader i fält och vi blev denna gång förlagda i Malmö. Jag trivdes bra med staden och innan vi blev fria i början av april månad satte jag in en annons i Sydsvenskan att jag önskade plats i Malmö. Jag fick ett svar och blev mycket glad för det var från Fotograf Otto Ohm, en av Malmös mest kända fotografer. Det var ett familjeföretag bestående av syskonen Otto Eberhard (Bebbe), Villy, Signe och Annie. Vi var tre anställda, två fotografer och en retuschös. Mitt arbete bestod av industri- reklam och pressfotografering på dagarna och fest- och hemfotografering på kvällarna. Jag var fri från torsdag kväll till lördag middag, och på söndagarna var det sport och idrottsfoto samt hem och framkalla detta för att få i väg det med tåget till Stockholm klockan 6 på kvällen. Det var före telefoto och data.

En söndagsförmiddag åkte jag bussen ut till Svedala för att fotografera en kyrkoherdeinstallation. Inte anade jag då att jag tre år senare skulle bosätta mig där. Jag hade cykel med mig och på hemvägen skulle jag fotografera ett trädgårdsmästaremöte på

Fredriksbergs gård (Jag kom lite för tidigt dit och blev anmodan att söka upp deras trädgårdsmästare. Han presenterade sig Qvirin. Jaha sa jag Ni har tidigare haft handelsträdgård i Vallberga i södra Halland och jag träffade en son till Er i Ystad på regementet där 1937. Efter detta fortsatte jag till Jägersro för att ta några bilder av travet där men filmen tog slut och jag slarvade när jag skulle ladda om. I denna tvåögda spegelreflexkamera som hette Rolleiflex och var alla pressfotografers verktyg på den tiden fanns två metallspolar som filmen skulle gå emellan för att starta räkneverket. Jag glömde att stoppa filmen mellan dessa spolar med följd att den rann rakt igenom. Vad göra, jag hade inte fler filmer med mig. Jo jag sökte upp en skuggig plats, lossade på livremmen och stack ner båda händera i byxorna och spolade om filmen där och kunde ta de bilder jag önskade.

En annan söndag var jag på LV 4 och fotograferade en uppvisning där. Det bar sig inte bättre än att de körde och välte med en kanon och då kom en officer viftande med armarna och skrikande "Detta får ni inte fotografera". Jag respekterade uppmaningen men Henning Stenberg kastade ett öga ner i sin kamera som hängde på höften och tryckte av. När vi såg denna bild på första sidan i Arbetet dagen efter sa jag till Bebbe Ohm att detta hade vi blivit förbjudna att fotografera, han sa då: Stenberg är ingen människa det är en djävul, en riktig djävul. Så var förhållandet mellan konkurrenterna.

En dag hörde vi en massa flygbuller. Jag fick order att cykla ut inte mot Bulltofta flygstation utan ut mot backarna vid Hohög och försöka fotografera något där. (De allierade flygarna hade fått Bulltofta inritat på sina kartor som nödflygplats om de inte orkade hem till England). Jag hittade en lada med ganska högt tak och där stod en steg uppåt taket och på denna satt en flicka. Jag frågade om jag fick klättra förbi henne upp på ryggingen och försöka få något därifrån. Det kom det ena planet efter det andra men alla bakom en kulle och just då jag rest mig för att inta en annan position kom ett plan där jag ville ha det. Det var ett tvåmotorigt plan och jag fick en bild av det bakifrån och det syntes att motorn på högervingen hade stannat. Innan jag hann vrida fram nästa bild hade planet störtat. Jag sprang fram till nedslagsplatsen och fick en bild på den tappade vingen och det brinnande planet i bakgrunden. (De tre besättningsmännen omkom i lågorna och jag var med på deras katolska begravning på Östra Kyrkogården och kände doften från rökelsekaret som, svängdes över gravarna.) Jag kastade mig på cykeln och pinnade i väg hemmåt. Stannade och tog en bild på den väldiga rökpelaren och kommer med andan i halsen upp ; på firman och säger till Bebbe: Ring tidningarna, vi har fina bilder, de får den om tjugo minuter. Av med den svettiga skjortan till tork i ett öppet fönster och på med laboratorierocken, sätter på värme på torkpressen innan jag börjar framkalla och inom 20 minuter är jag på väg till Arbetet. Arbetet kom som eftermiddags-tidning på den tiden och hade börjat trycka men stoppade pressarna, bröt ut två sidor och redigerade om dem för att få med bilderna och utkom en timme senare än vanligt den

dagen. Bebbe Ohm stack över till den andra kvällstidningen Skånska Aftonbladet. Dessa bilder gick sedan genom hela svenska pressen och jag har en SE från den tiden. Detta var mitt livs Scoop.

Dagen efter var jag nere vid hamnen och fotograferade exteriörer för Nyman & Schultz Resebyrå. Jag hör motorbuller i luften och skyndar mig hem och byter kameror och cyklar ut till Bulltofta och hittar ett enmotorigt plan som har buklandat och med en propeller som ser ut som en korkskruv. För att få bättre perspektiv på det klättrar jag upp på en "hodda" och får en fin bild. Då kommer ett par pojkar och säger Pst, hoppa ner, polisen kommer. Jag hoppar rätt i famnen på polisen och talar om var jag kommer ifrån och att chefen håller på och ringer till UD i Stockholm för att få rätt att publicera bilderna. Det skulle gå den vägen på den tiden. Det hjälpte inte de ville ta mig med i bilen, men då sa jag då får ni ta min cykel också. Det kunde de inte så de fick nöja sig med kameran. Jag sa ta filmen men kameran måste jag ha för jag skall ut till Öveds Kloster i eftermiddag och fotografera ett bröllop. Då skulle jag inte ha den kameran men det angick ju inte polisen. De tog kameran och jag körde hem och talade om det för Bebbe, men han ringde polisen och jag fick åka och hämta kameran. Men då var bilderna värdelösa för de var två timmar för gamla.

På eftermiddagen åkte Willy och Bebbe Ohm och jag i firmans Opel till Öveds Kloster där en Ramel till Viderup skulle gifta sig. Bebbe tog stillbilderna och jag filmade med en kamera de lånat hos Sjöstedts foto på Amiralsgatan. Jag tror inte någon av bröderna Ohm hade hållit i en filmkamera men jag hade filmat lite i Simrishamn och en dag var Petrus vid middagstid och filmade Sparbankens styrelsesammanträde. Vi framkallade filmen på eftermiddagen och det var en ganska invecklad procedur. Den 7,5 m långa filmremsan nystades upp på en rostfri cylinder som vevades runt i framkallningen. Sedan skulle filmen belysas några minuter och framkallas i en annan vätska för att vändas från negativ till positiv och därefter fixeras och sköljas som vanligt. Sedan hängde vi upp den som girlander i taket i ateljén för att få den torr och kunna visa den vid Bankstyrelsens middag på Hotell Svea på kvällen. Men åter till Öveds Kloster. När vi var färdiga där ville gamle Baron Ramel bjuda oss på middag men det sade vi att vi fick ha till godo till en annan gång. Vi måste hem och framkalla bilderna som skulle med Stockholmståget, och delo middagen har jag tillgodo fortfarande.

Måste tala om när Bebbe Ohm blev tagen som spion. Denne lille vänsälle man som cyklade omkring i Malmö på sin gamla svarta cykel med kameraväskan på frampakethållaren och hatten i hand hälsande till höger och vänster. Alla kände honom utom de militärer som bevakade hamnen. Han skulle en gång ta en bild av en sjösättning på Kockums och hade monterat upp sin gamla 12 x 16 cm kamera som saknade slutare, han exponerade med objektivlocket, då militärerna tog honom för spion och ringde polisen som kom och fick ett gapskratt då de såg vilket kap gubbarna hade gjort.

(Självt hade jag en Zeiss Ikon Contax Kamera som vid sidan av Leica var det bästa som fanns på den tiden. Jag hade tagit en film som jag inte ville framkalla i den soppan vi hade på firman utan jag lämnade in den till Hasselblads och när jag skulle hämta ut de var chefen Diponent Jansson själv i affären. Han kände igen mig från Simrishamn då han kom på besök enär deras resande Gustaf Lundblad var inkallad och Petrus var inkallad så Ebba och jag fick göra inköpen. Disponent Jansson uppskattade nog mig för han sa att om jag skulle söka en annan plats och ville ha referenser kunde jag åberopa honom. Nu frågade han var jag arbetade och när jag sa hos Ohm påminde han sig att de hade ringt och frågat om mig. Han sa att han då sagt att "det bara är ett fel på den mannen, han är överkvalificerad för er firma". Tror ni inte jag växte några tum i sandalerna då.)

(Jag skrev att jag hade en Zeiss kamera. Vid krigsslutet kom Zeissfabrikerna inom den ryska Zonen och de monterade ner allt och tog hem till Ryssland t. o. m. elledningarna i väggarna men arbetarna på Zeiss förstörde alla fininställningar på maskiner, instrument och verktyg innan de överlämnade dem. Allt enligt en kamerareparatör som arbetat där och som jag anlidade.

Jag skrev att Bebbe Ohm blev tagen som spion. Det var föbjudet att fotografera hamnar under kriget. Under min Simrishamnstid skulle jag ta några bilder i hamnen av en skuta som fått förskjutning i lasten. De behövde bilder för sjöförklaringen men jag blev motad av en militär och först efter långt parlamentarade fick jag ta mina bilder men hade en k-pist riktad mot mig hela tiden. En militär hade lyckats ta sig upp i lotsutkiken och därifrån tagit en fin bild av hamnen full av båtar. De västkustska fiskarna kunde ju inte fiska i sina vanliga vatten för där var minerat, utan de sökte sig till Östersjöhamnarna. (Därför kunde mina föräldrar inte få sin vanliga sill att salta in den hösten utan jag fick skicka hem en låda till dem. Någon granne ville också ha så jag fick leka "sillaknalle" den hösten. Den fina bilden av hamnen kunde vi inte lämna ut utan den lämnade vi till polisen, men Petrus och jag gjorde först varsin kopia åt oss).

(En söndagskväll cyklade jag hem från ett uppdrag i Folkets Hus i Limhamn. Regnet öste ner och det var nära midnatt innan jag kom hem. Då bestämde jag mig för att annonsera efter platsombyte. Inte för att jag hade tänkt att sluta hos Ohm, men jag ville ha något att falla tillbaka på för att kunna diskutera bättre arbetstider. Den andre fotografen Stig Ollerstam var nämligen fri varje lördags- och söndagskväll. Jag skulle vilja föreslå att vi hade jour varsin vecka. Bland de tre svar jag fick på min annons var ett från Fotograf Fischer i Lund och han ville jag skulle komma dit och prata med honom. Jag tog

dit och så fort jag såg hans skyltbilder hade jag bestämt mig. Dit måste jag.)

Mina arbetsuppgifter här i Lund skulle vara de samma som hos Ohm men jag skulle arbeta på provisionsbasis, men tyvärr var det lite

för lite att göra så det blev inte stora förtjänster. (Men jag behövde inte så mycket. Jag fick nämligen fri bostad, vi hittade en säng och några andra möbler på vinden och jag fick en liten trevlig lya inåt gården.

Trots kriget var det inte några problem med det fotomaterial vi behövde. Det enda var blixtlampor som på den tiden var stora som en vanlig glödlampa och med E 27 sockel. Det var Osram och Philips som gjorde dessa lampor och en tid fick vi lämna in socklarna från förbrukade blixtar för att få köpa nya, men så kom Luma med en blyxt med plåtsockel och dem fick man stoppa i munnen innan man satte den i aggregatet för att få bättre kontakt. Dessa blixtar kunde bli ganska varma och kunde också explodera, vilket hände mej då jag fotograferade ett hälsningsgille för novischerna på Akademiska föreningens stora sal. Glasskärvorna yrde omkring, men jag tackade min skapare att det inte var på förmiddagen då jag tog en närbild på en ögonoperation på lasarettet. (hos Ohm använde vi magnesiumpulver när vi behövde blyxtljus, det var billigare än lampblyxtarna.)

Apropå att blixtlamporna blev varma berättas det att gamle kung Gustaf den femte en gång gick runt och hälsade på pressfotograferna och när han kom till en av dem hade denna en avbränd blyxtlampa i näven och då sa kungen: Det var ett varmt handslag.

Vid industri- och reklamfoto använde vi stora lampor på 500 å 1000 watt i stället för blyxt. Men i Lund fick man ha en hel arsenal av lampor med sig. Det fanns nämligen så många sorters el där. 110 volt likström, 127 Och 220 volt växelström och Borgs fabriker hade sin egen spänning 180 Volt.

En gång var Fischer resande i Stockholm ett par dagar och hade då träffat en kollega som höll på att göra världens största fotografi. Vilken av de kända Stockholmsfotograferna minns jag inte men det skulle vara en reklambild för Volvo PV 444 och den skulle täcka gaveln på ett femvåningshus. Bilden fick göras i många småbitar för det fanns inte större papper än rullar 1 x 10 meter och var kunna framkalla sådana sjok? Jo han hyrde in sig på SF-ateljéerna i Råsunda och arbetade där på nätterna då inga inspelningar var igång.

En söndag blev jag sänd med tåget till Maltesholms slott att fotografera en Röda Korsfest där. Med på tåget var också doktor CarlHerman Hjortsjö iklädd peruk och 1700-tals klädsel för att sjunga Bellman och medförande luta och en Ulla Vinblad. En livreklädd chaufför hämtade oss vid stationen i Tollarp och vi åkte Höga Vägen upp till slottet. Den väg som det tagit 49 år att bygga och vartill det enligt en inskription på en sten åtgått nära 700 000 kubikalnar sten och fyllning. Slottet har ej fått namn efter "Rike" Malte Ramel (fader till "Bygge Hans" utan efter en annan Malte nämligen Malte Juel som byggde slottet i mitten av 1600-talet. Väl framme bad slottsfrun, Friherrinnan Palmstierna mig att hjälpa henne med en filmkamera där filmen hade trasslat till sig. Så hon och jag stängde in oss i deras sovrum och drog ner de mörka

rullgardinerna medan jag fixade kameran. Inte anade jag då att denna dam var den vackra flicka jag som 10-årig parvel hade beundrat på en bild i Svenska Journalen av tärnor och marskalkar vid prinsessan Astrids och kronprins Leopolds av Belgien bröllop. Inte förrän jag några år senare såg hennes namn i dödsannonsen över hennes make: Anne Marie född von Essen. Ibland ÄR världen liten.)

En annan episod från min Lundatid: En resande kom och sökte Fischer men han var inte hemma och frun ringde runt på de ställen han brukade gå utan att säga vart han gick men ingenstans fanns han. Vid femtiden kom han hem visslande: Jag har haft en underbar dag, jag har legat ute vid Lomma och badat hela dagen. Så bra önskade jag att jag också skulle få det någon gång.

Jag trivdes inte med staden Lund, jag ansåg inte det vara en stad för en icke-akademiker och en söndag åkte jag till Simrishamn. Jag visste att Petrus behövde hjälp så jag hade tänkt att erbjuda honom mina tjänster men på tåget dit såg jag en annons i Sydsvenskan om en plats i Malmö så jag gjorde bara en vanlig artighetsvisit för att först utröna vad detta var för en plats. Jag svarade på annonsen och fick veta att det var en firma som hette Foto-Triangeln. jag åkte in till Malmö och tittade i skyltfönstret och det var till belåtenhet varför jag kontaktade ägaren som var smålänning och hette Åke Eriksson. Vi kom överens och jag började där. Vi satt där vid varsin förstöringsapparat och gjorde bilder till Malmö FF från deras turne i Sydamerika och titulerade varandra men sedan chefen varit hemma och ätit middag blev vi Åke och Sture och dagen efter började vi att berätta historier och vitsar för varandra och så höll vi på de drygt två åren jag stannade där. Det var inte min mening att stanna där, jag tog det bara i väntan på något tillfälle att hitta något arbete som press- och reklamfotograf, men jag trivdes med 9 - 18 arbetet och slog pressfotjobbet ur hågen.

(Innan Åke övertog firman hette den Fotomagasinet Favorit och det var de som från Belgien importerade den kamera som kom att kallas Kanon. En c:a 20 cm lång tub med en diameter på omkring 5 å 6 cm där den var som tjockast. Bilderna blev runda ungefär stora som en 5-krona och levererades i en bronsfärgad brosch med nål att fästa på rockslaget och kostade 2 kronor eller 2.50. De blev färdiga på fem minuter och bleknade och försvann efter någon timme men då var även fotografen försvunnen så det fanns ingenstans att klaga. Dessa bilder togs på en med ljuskänsligt silver belagd kopparplåt. Samma metod som fotografins uppfinnare Niepce och Daguerre använde 1837. Med tiden bytte dessa marknadsfotografer ut sina kanoner mot bälgkameror för brevkortsformat De använde inte film för negativen utan tog en bild på ett brevkort och fotograferade sedan av detta. Vi hade dem kvar som kunder på Foto Triangeln och alla var inte Guds bästa barn. Det hände nämligen ibland när något litet brott var begånget någonstans att polisen ringde och frågade under vilken adress vi senast skickat material till den eller den fotografen.

Vi var från början bara Åke och jag och lämnade ut retuschen till ett par damer på stån, men sedan anställdes en retuschös och en elev. En fröken Svensson men Åke och jag kallade henne Fröken Ur oss emellan för klockan 5 minuter i 6 tog hon sin cykelkorg och stod klädd och färdig att gå prick sex.

En orsak till att jag stannade så länge på denna plats var att Åke talade om att sälja och flytta hem till Småland och då spetsade jag på att övertaga affären, men allteftersom den gick bättre och bättre tystnade detta pratet och jag fick börja se mig om efter något annat. Jag ville ha något eget. Blev erbjuden kompanjonskap med en äldre dam som hade en ateljé i Sjöbo, men det var inget som lockade. Inte heller att i kompanjonskap med fotograf Malmström i Tomelilla öppna en filial i Ystad. Blev även erbjuden att övertaga en ateljé i Landskrona och en lördagseftermiddag sedan vi stängt affären tog jag tält och flamma med och cyklade till Landskrona. Dels för att titta på staden och dels för att titta på ateljén utvändigt. Staden skulle jag nog kunna tänka mig att bo i men ateljén föll mig inte i smaken. Åkte, efter att ha tältat vid stranden i Landskrona, över till Ven och kom utan att veta om det i förväg just den dagen de skulle avtäckas statyn av Tycho Brahe. Där var kronprinsparet Gustav-Adolf och Louise och kronprinsen talade när täckelset föll. Talade gjorde även astronomiprofessor Knut Lundmark från Lund och på hedersbänken satt författaren Gabriel Jönsson och en hel del andra honoratiores som jag inte kände.

Kriget var slut och det kom många svenskar som varit Tyskland och köpt kameror och andra fotografer för en kaka bröd eller två och kom till oss och ville sälja det. Jag köpte en del och sålde vidare med god förtjänst. Behöll en Leicakamera som jag hade med på en semestervecka i Norge. Var först ett par dagar i Oslo hos farbror Arvid och sedan i Jessheim hos kusin Sven som då var telegrafist på järnvägsstationen där, (avancerade sedan till stins). Han hade under kriget legat i en riskoja i skogen och haft kontakt med engelsmännen. Jessheim ligger några mil norr om huvudstaden ganska nära Gardemoens flygplats som anlagts av tyskarna. En svåger till Sven hade bil och han körde oss runt lite så jag fick se flygplatsen, men där var fotograferingsförbud så jag lade kameran under golvmattan där jag satt i framsätet, men fick lämna min plats åt en fänrik som vi måste ha med oss för att få köra in. Jag satt som på nålar och var rädd att han skulle trampa sönder kameran, men den klarade sig.)

En dag ringde Petrus från Simrishamn och talade om att Olga Cederholm i Svedala ville sälja sin ateljé och affär. Jag reste dit och då jag såg ateljén med 45 kvm. golvyta tänkte jag: Vilket härligt dansgolv och bestämde mig och flyttade från Malmö i snöyra den 28 februari 1947.

I Svedala var en kamrat hemifrån Curt Jansson som var kontorist på Skånska Lantmännen och tog emot mig. Det var inte lätt att flytta från en modern lägenhet i stån och ut på landet mitt i en sträng vinter. Utedass och själv elda upp ateljén varje morgon. I butiken och i

arbetsrummet där bakom var visserligen centralvärme som eldades från en panna i köket hos dem som bodde i andra ändan av huset, men de var borta hela dagarna så jag frös och fick en kraftig förkylning eller kanske något ännu värre. Jag gick och höll mig i väggarna, men kunde inte stänga med skuld upp över öronen. Hade alltid en kvinnlig anställd, men hade inte hunnit få någon då. Första tiden då allt var svartvitt hade jag vanligtvis en extrahjälp på sommaren. En gång behövde jag en ny ficka och ringde arbetsförmedlingen och de skickade hit en 15 à 16-åring och jag frågade henne hurdana betyg hon hade i teckning. Den som har lätt för att rita har nämligen lätt för att lära retusch. Ja sa hon först gick det rätt bra, men sèn brydde lärarinnan sig inte om mig så sket jag i det. Hon fick ingen plats hos mig.

Det var aldrig min mening att stanna i Svedala, det skulle vara ett språngbräde till något större och bättre, men så kom Inga-Lisa in i bilden och hjälpte till att försörja mig så jag stannade. Vi köpte huset och tillträdde det den 1 januari 1969 och då tog jag ett rum ur lägenheten och gjorde om till ateljé i anslutning till butiken. Damen som bodde i lägenheten fick i stället mitt ungarlsrum på vinden. Jag skraddarsydde ett mörkrum i arbetsrummet innanför butiken och kunde slopa ateljén och mörkrummet i gårdsbyggnaden och slapp springa däremellan för varje kund som kom.

Så stora saker har väl inte hänt sedan jag kom till Svedala. Jo jag fick fotograferingen av byggandet av Sturups flygplats av Luftfartsverket och entreprenören Bergendahl & Höckert. Jag var med från första spadtaget till den färdiga flygstationen.

1975 kom det en lag om att alla skulle kunna legitimera sig på Spritbolaget så då kom det en hel del rödnästa gubbar som väl aldrig tidigare varit hos en fotograf. De skulle ha bilder till ”såån där, legimitasjon”, och det gav klirr i kassan och vi behövde varenda krona då för det var när vi höll på att bygga om huset.

Annars var det intressant att fotografera äldre människor. Abraham Lincoln har en gång sagt att den människa som är över 50 år är själv ansvarig för sitt utseende. I dag får vi nog flytta fram det ett par årtionden, men han menade att då skall människans inre avspeglas i det yttre. Det gäller för såväl en porträttfotograf som för en porträttmålare att avbilda ansiktet så att man ser själen. Nog har jag plåtat en del satkärringar och dito gubbar men även gamla vackra fårade och fridfulla ansikten som det varit en glädje att föreviga.

Jag unnade mig aldrig mer än en veckas semester så jag hade mycket att ta igen då jag stängde för gott till julen 1981.

Detta var några minnen från mitt inte spikraka väg genom livet. Visst har man andra minnen också, de roliga minnena från militärlivet, (de tråkiga har man glömt) och från ungdomslivets förälskelser, men det är en annan historia som Kipling säger.

Jag avslutar så som jag gjorde då jag berättade en del av detta på Club 73 med att tala om ett uppdrag jag hade för landsfiskalen på den tiden sådana fanns. Det gällde att fotografera ett misslyckat försök till mordbrand någonstans i Alstad. Ägaren till huset hade placerat tända stearinljus i plåtburkar med rödsprit på flera ställen, särskilt under sängar och stoppade möbler, stängt alla fönster och dörrar och åkt till Köpenhamn, men förmodligen har syret tagit slut innan ljusen hunnit brinna ner till spriten så har någon av er tänkt att leka pyroman: Glöm inte att öppna ett fönster.

Efterskrift I

Åke Eriksson sålde Foto-Triangeln året efter att jag hade slutat där och flyttade hem till Nissafors och blev kamrer i sin svåggers VVS-firma. Vi höll kontakt och besökte varandra då och då tills Åke gick bort för 5 å 6 år sedan, men hans änka Birgit och döttrarna Lisbet och Anita med respektive män gjorde en blixervisit hos oss i fjol sommar på väg över nya bron till Köpenhamn. Tyvärr var vi just då i uppbrotts stämning för att åka till Törringelund med några gäster vi hade så vi ägnade inte dessa långväga gäster den uppmärksamhet de förtjänat.

Efterskrift II

Mitt arkiv med 25 tusen negativ har jag donerat till Svedala kommun.